

СІМЕЙНЕ ПРАВО, ЖИТЛОВЕ ПРАВО

Аббасова Д.Л.

студентка,

Науковий керівник: Губанова О.В.

кандидат юридичних наук,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ УТРИМАННЯ ДИТИНИ

Сім'я є первинним та основним осередком суспільства. Зважаючи на це, держава визначає пріоритет сімейного виховання дитини. Однак іноді життєві обставини складаються так, що чоловік і жінка, які все життя намагалися йти пліч-о-пліч, починають сповідувати діаметрально протилежні погляди на життя та зрештою розлучаються. Задля уникнення порушень прав дитини, законодавець зазначив, що регулювання сімейних відносин може здійснюватися з максимально можливим врахуванням інтересів дитини [7, с. 18]. Так, відповідно до ст.51 Конституції України, а також ст.180 Сімейного Кодексу (далі – СК) на батьків покладений обов'язок утримувати дитину до досягнення нею повноліття. Найчастіше утримання ототожнюють з сплатою певної грошової суми (аліментів) одним із подружжя на користь іншого в інтересах дитини, адже відповідно до статті 8 Закону України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 кожна дитина має право на рівень життя, достатній для її фізичного, інтелектуального, морального, культурного, духовного і соціального розвитку [2].

У законодавстві передбачено два альтернативні способи вирішення питання утримання: судовий та договірний. Так, у ч.1 ст. 189 СК України батькам надано право укласти договір про сплату аліментів на дитину, у якому визначити розмір та строки виплати. За своєю правовою природою даний договір займає місце в системі сімейно-правових договорів, оскільки внаслідок його укладення і виконання настають правові наслідки, передбачені нормами сімейного законодавства, а саме надання батьками утримання дитині. Аліментний договір спрямований, передусім, на добровільне виконання аліментного зобов'язання одним із

батьків, а також надає можливість останнім самостійно вирішити питання надання аліментів без втручання суду [6, с. 173].

У юридичній літературі питання аліментних зобов'язань досліджувались в працях таких науковців як М.В. Антокольська, В. Антошкіна, В.П. Нікітіна, О.Й. Пергамент, А.М. Рабець, З.В. Ромовська, Л.В. Сапенко, В.П. Юрасов, С.Я. Фурса та ін. Незалежно від значної уваги вчених до аліментних зобов'язань, дослідження питань їх договірною забезпечення не втратили своєї актуальності.

На сьогодні вагомим недоліком є відсутність у законодавстві типової форми даного договору. У ст. 189 СК України наголошено лише на письмовій формі з обов'язковим нотаріальним посвідченням. Відтиск печатки нотаріуса є необхідним, оскільки у разі невиконання одним із батьків свого обов'язку за договором, аліменти можуть стягуватися на підставі виконавчого напису.

Окрім письмової нотаріально посвідченої форми договору вагомим є його відповідність умовам чинного законодавства. З метою запобігання порушенню прав дитини неприпустимим є включення у договір умов про відмову від права на отримання аліментів на дитину, про звільнення від сплати заборгованості за аліментами, а також умов про те, що дитина не претендуватиме на спадщину, домовленості між батьками на отримання незначної суми аліментів, якщо батько, з яким мати не хоче підтримувати контакту, відмовиться від права на спілкування з дитиною, або один з батьків погодиться на зменшення розміру аліментів в обмін на отримання більшої частки подружнього майна в разі його поділу. Вищеперераховані умови договору зумовлюють його нікчемність [4, с. 129].

Відсутність типової форми договору про сплату аліментів зумовлює певні суперечності серед вчених щодо визначення істотних умов договору, за наявності яких останній міг би ефективно функціонувати. Так, Гофман пропонує виділяти: предмет, розмір, порядок та строки виплати аліментів, порядок їх цільового використання. Серед додаткових умов науковець вважає за доцільне виокремити: майнову відповідальність за несвоєчасну виплату, що може бути виражена у формі неустойки (штрафу, пені) [4, с. 130].

Предметом договору є сплата аліментів на дитину. Суб'єктами укладення даного договору є особи, які записані батьком та матір'ю у свідоцтві про народження дитини. Важливим є і той факт, що даний договір може бути укладено як між чоловіком та дружиною, так і між колишнім подружжям.

Незважаючи на те, що аліменти належать тому з подружжя з ким проживає дитина і така особа повністю розпоряджається даними коштами, останні мають спрямовуватися саме на задоволення потреб дитини, забезпечення її культурного, духовного, спортивного, фізичного розвитку. Зважаючи на це, нотаріуси переконливо рекомендують чітко фіксувати у договорах цільове призначення аліментів задля уникнення протиріч у майбутньому.

Розмір аліментів встановлюється за згодою обох батьків і в жодному разі немає бути нижчим від тієї суми, яку б могла отримати дитина у разі вирішення питання щодо її утримання у судовому порядку.

Не можна залишити без уваги і способи виплати аліментів. Так, батьки можуть утримувати дитину шляхом надання грошової суми або у натуральній формі. Тих, батьків, які вирішили визначити у договорі розмір аліментів у твердій грошовій сумі нотаріуси застерігають про необхідність встановлення індексації. Оскільки економічні відносини на сьогодні вкрай динамічні, доволі часто спостерігаються тенденції завищення цін. Саме тому для охорони інтересів дитини, з метою забезпечення для останньої належних умов проживання і розвитку, розмір аліментів слід індексувати.

Доволі часто батьки обирають натуральну форму сплати аліментів, зазвичай це трапляється, коли має місце недовіра, що кошти будуть використані не за цільовим призначенням. Під натуральною формою сплати аліментів розуміють забезпечення дитини продуктами харчування, одягом, організація культурних заходів, туристичних поїздок.

Окрім цього можливий варіант надання дозволу на проживання дитині тим із батьків, хто сплачує аліменти, у випадку, якщо останній не погоджується вирішити питання у порядку, передбаченому ст. 190 СК України (припинення права на аліменти на дитину у зв'язку з набуттям права власності на нерухоме майно) [5, с. 16].

Істотною умовою є строк дії договору та проміжні терміни. Якщо батьки не встановили строк, договір вважається безстроковим. Представники нотаріату радять чітко прописувати у договорі до якого числа поточного місяця має бути сплачена грошова сума на утримання дитини для уникнення протиріч у майбутньому. Не слід забувати, що аліменти повинні мати періодичний характер, зважаючи на це сплата грошової суми за один раз можлива лише у випадках виїзду платника аліментів на проживання до іншої держави або довгострокове відрядження [8, с. 9].

Як і в будь-якому іншому договорі сторонами має бути передбачена відповідальність за невиконання умов договору. Ст. 196 СК України, яка надає право одержувачу аліментів стягнути неустойку за час прострочення виплати грошової суми діє лише у випадку, якщо подружжя при укладенні договору визначило розмір неустойки. У разі відсутності цієї умови відповідальність за прострочення сплати аліментів сягатиме розміру облікової ставки НБУ, як за невиконання грошових зобов'язань. Зважаючи на це, при укладенні договору слід визначити розмір неустойки.

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене варто зазначити, що договір про сплату аліментів на дитину дозволяє вирішити чи не найгостріші суперечки поза судом, до того ж існує спрощений порядок виконання зобов'язання у разі невиконання аліментів – виконавчий напис нотаріуса, що суттєво розвантажує органи правосуддя. Недоліком виступає відсутність затвердженої типової форми договору. Подібна обставина викликає суперечності в укладенні договору і його подальшому функціонуванні та потребує усунення задля недопущення порушення інтересів дитини.

Список використаних джерел:

1. Сімейний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 10.01.2002 № 2947-П.
2. Про охорону дитинства: Верховна Рада України; Закон від 26.04.2001 № 2402-Ш.
3. Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів: Верховний Суд; Постанова від 15.05.2006 № 3.
4. Гофман Ю.В. Договір про сплату аліментів на дитину як різновид цивільних договорів у сімейному праві / Ю.В. Гофман // Наше право. – Випуск.1. – 2015. – С. 127-132.
5. Петреченко С.А. Аліменти на дитину в Україні / С.А. Петреченко // Науковий вісник ужгородського національного університету. Серія Право. – Випуск 31. – Том 2. – С. 15-18.
6. Д'ячкова Н.А. Зміст договору між батьками про сплату аліментів на дитину / Н.А. Д'ячкова // Право і безпека. – Випуск 2013 № 2 (49). – С. 172-176.
7. Мороз В. Аліментний договір: взаєморозуміння батьків чи важіль впливу у сімейних відносинах / В. Мороз // Юридична Газета. – 12.07.2016. – Випуск № 29-30. – С. 18-19.
8. Аліменти на дитину за договором // Юридичний вісник України. – 17-23 березня 2007 року № 11. – С. 9.
9. Малярчук Т.В., Рогів Х.К. Актуальні проблеми сплати аліментів дітям і можливі шляхи їх подолання / Т.В. Малярчук, Х.К., Рогів // Сучасні питання економіки і права. – 2013. – Вип. 2. – С. 113-118.